

ENFLASYON ORTAMINDA VERGİ YÜKÜ ARTAR MI? TÜRKİYE’DE “MALİ SÜRÜKLENME (FISCAL DRAG)” ÜZERİNE BİR ANALİZ

Soner Künc, Gaziantep Üniversitesi, Gaziantep, Türkiye

Süleyman Çelik, Siirt Üniversitesi, Siirt, Türkiye

Sorumlu Yazar: Soner Künc, snr.knc@hotmail.com

Atıf Bilgisi Künc, S. & Çelik, S. (2026). Enflasyon ortamında vergi yükü artar mı? Türkiye’de “mali sürüklenme (fiscal drag)” üzerine bir analiz. *İnönü Ekonomi ve Finansal Araştırmalar Dergisi*, 1 (1), 59–70.

Gönderilme Tarihi: Nisan 10, 2026 / **Kabul Tarihi:** Mayıs 18, 2026 / **Yayın Tarihi:** Haziran 23, 2026

Özet

Bu çalışma, Türkiye’de enflasyonun gelir vergisi sistemi üzerindeki etkilerini mali sürüklenme (fiscal drag) kavramı çerçevesinde incelemeyi amaçlamaktadır. Analizde, 2005–2024 dönemine ait asgari ücret verileri, gelir vergisi tarifeleri ve enflasyon göstergeleri birlikte değerlendirilerek nominal gelir artışlarının bireylerin reel vergi yükü üzerindeki etkileri ortaya konulmuştur. Bulgular, özellikle yüksek enflasyon dönemlerinde nominal ücret artışlarının büyük ölçüde fiyat artışlarından kaynaklandığını, buna karşın vergi dilimlerinin yeterince güncellenmemesi nedeniyle bireylerin daha yüksek vergi dilimlerine girdiğini göstermektedir. Bu durum, reel gelirde anlamlı bir artış olmamasına rağmen efektif vergi oranlarının yükselmesine ve bireylerin harcanabilir gelirlerinin azalmasına yol açmaktadır. Analiz sonuçları, mali sürüklenmenin Türkiye’de somut, ölçülebilir ve süreklilik arz eden bir olgu olduğunu ortaya koymaktadır. Ayrıca, bu sürecin vergi adaletini zedelediği ve özellikle ücretli kesim üzerinde ek bir mali yük oluşturduğu tespit edilmiştir. Çalışma, mali sürüklenmenin olumsuz etkilerini azaltmak için vergi tarifelerinin enflasyona endekslenmesi ve daha sık güncellenmesi gerektiğini vurgulamaktadır.

Anahtar Kelimeler: Mali sürüklenme, Enflasyon, Gelir vergisi, Vergi yükü, Vergi adaleti.

DO TAX BURDENS INCREASE IN AN INFLATIONARY ENVIRONMENT? AN ANALYSIS OF FISCAL DRAG IN TÜRKİYE

 Soner Künç, Gaziantep University, Gaziantep, Türkiye

 Süleyman Çelik, Siirt University, Siirt, Türkiye

Corresponding Author: Soner Künç, snr.knc@hotmail.com

Citation Künç, S. & Çelik, S. (2026). Enflasyon ortamında vergi yükü artar mı? Türkiye’de “mali sürüklenme (fiscal drag)” üzerine bir analiz. *İNÖNÜ Journal of Economic and Financial Research*, 1 (1), 010, 59–70.

Received Date: April 10, 2026 / **Accepted Date:** May 18, 2026 / **Published Date:** June 23, 2026

Abstract

This study aims to examine the effects of inflation on the income tax system in Turkey within the framework of the concept of fiscal drag. In the analysis, minimum wage data, income tax rates, and inflation indicators for the 2005–2024 period were evaluated together to reveal the effects of nominal income increases on individuals’ real tax burden. The findings indicate that, particularly during periods of high inflation, nominal wage increases are largely driven by price increases; however, because tax brackets are not updated sufficiently, individuals move into higher tax brackets. This situation leads to an increase in effective tax rates and a decrease in individuals’ disposable income, even though there is no significant increase in real income. The analysis results demonstrate that fiscal drift is a concrete, measurable, and persistent phenomenon in Turkey. Furthermore, it has been found that this process undermines tax fairness and imposes an additional financial burden, particularly on wage earners. The study emphasizes that tax rates should be indexed to inflation and updated more frequently to mitigate the negative effects of fiscal drift.

Keywords: Fiscal drag, Inflation, Income tax, Tax burden, Tax fairness.

Extended Summary

This study examines the effects of inflation on the income tax system in Türkiye within the framework of fiscal drag. Inflation is not only a macroeconomic phenomenon affecting the general price level, but also a factor that produces significant consequences for public finance and taxation systems. In this context, fiscal drag refers to the increase in tax burden resulting from nominal income growth pushing individuals into higher tax brackets, despite the absence of a real increase in income.

The main objective of the study is to empirically analyze the impact of inflation on the tax burden in Türkiye and to reveal the existence of fiscal drag. For this purpose, minimum wage data, income tax schedules, and inflation indicators are analyzed together. The minimum wage is used as the primary reference variable due to its representation of a broad segment of employees. The study covers the period between 2005 and 2024, allowing for the observation of different inflation dynamics.

From a theoretical perspective, fiscal drag is primarily observed in progressive tax systems. In inflationary environments, nominal income increases, while tax brackets remain relatively fixed, leading individuals to face higher marginal tax rates. As a result, individuals pay higher taxes without experiencing a real increase in purchasing power. Therefore, fiscal drag can be considered an implicit mechanism that increases the tax burden without any formal change in statutory tax rates.

In the empirical analysis, nominal income levels based on the annual minimum wage are calculated for each year, and the corresponding tax liabilities are determined according to the applicable income tax schedules. Based on these calculations, effective tax rates are obtained. Subsequently, nominal incomes are adjusted using Consumer Price Index (CPI) data to derive real income levels, allowing for an assessment of changes in purchasing power. This approach enables a comparative evaluation of the relationship between real income and tax burden.

The findings indicate that fiscal drag has become particularly evident in Türkiye during periods of high inflation. Although nominal incomes have increased significantly, these increases are largely driven by inflation and do not correspond to meaningful improvements in real income. In contrast, effective tax rates have shown an upward trend, especially after 2018. This suggests that insufficient adjustment of tax brackets in response to inflation has led individuals to move into higher tax brackets.

The comparison between real income and tax rates provides clear evidence of fiscal drag. In certain periods, real income has declined while tax rates have increased, indicating that individuals are effectively paying higher taxes despite becoming relatively poorer in real terms. This effect has become more pronounced in the post-2020 period, characterized by high inflation.

One of the major implications of fiscal drag is the erosion of tax fairness. In a system based on the ability-to-pay principle, an increase in tax burden without a corresponding rise in real income undermines both horizontal and vertical equity. This issue is particularly significant for wage earners and fixed-income groups.

The study also highlights the implications of fiscal drag for public finance. In inflationary environments, tax revenues tend to increase automatically, suggesting that fiscal drag functions as an implicit revenue-generating mechanism. However, this may reduce the transparency and predictability of the tax system.

In conclusion, the study demonstrates that fiscal drag is a concrete and persistent phenomenon in Türkiye. It emphasizes the need for policy measures such as indexing tax brackets to inflation, implementing more frequent updates, and reducing the tax burden on wage earners. Such measures are essential for ensuring tax fairness and protecting real incomes..

1. Giriş

Enflasyon, yalnızca fiyatlar genel seviyesinde artışa yol açan bir makroekonomik olgu olmanın ötesinde, kamu maliyesi üzerinde de önemli etkiler doğurmaktadır. Özellikle artan enflasyon oranlarının vergi sistemleri üzerindeki dolaylı etkileri, bireylerin reel vergi yükünü artırarak gelir dağılımı ve refah düzeyi üzerinde belirleyici sonuçlar doğurabilmektedir. Bu bağlamda mali sürüklenme (fiscal drag) kavramı, enflasyonun vergi yükünü örtük biçimde artıran etkisini açıklayan önemli bir maliye politikası sorunu olarak öne çıkmaktadır.

Mali sürüklenme, artan nominal gelirlerin enflasyon etkisiyle daha yüksek vergi dilimlerine girmesi sonucunda bireylerin reel gelirlerinde bir iyileşme olmamasına rağmen daha yüksek vergi ödemek zorunda kalmaları durumunu ifade etmektedir. Özellikle artan oranlı gelir vergisi sistemlerinde bu etki daha belirgin hale gelmektedir. Vergi tarifelerinin enflasyona göre güncellenmemesi durumunda vergi mükellefleri reel olarak daha yüksek bir vergi yükü ile karşı karşıya kalmaktadır.

Türkiye ekonomisinde son yıllarda yaşanan yüksek enflasyon süreci, mali sürüklenme etkisinin daha görünür hale gelmesine neden olmuştur. Nominal ücretlerdeki artışların büyük ölçüde enflasyon kaynaklı olması, vergi dilimlerinin reel olarak daralmasına yol açmakta ve sabit ya da sınırlı reel gelir artışına rağmen bireylerin daha yüksek vergi dilimlerine girmesine neden olmaktadır. Bu durumun ücretli kesim üzerinde ek bir mali yük oluşturduğu görülmektedir.

Asgari ücret, Türkiye’de geniş bir çalışan kesimini doğrudan etkileyen temel bir gelir göstergesi olması nedeniyle mali sürüklenme analizlerinde önemli bir referans değer olarak kullanılmaktadır. Asgari ücretteki nominal artışların vergi tarifeleri karşısındaki konumu, vergi yükündeki değişimlerin somut olarak gözlemlenmesine imkân sağlamaktadır. Bu nedenle bu çalışmada mali sürüklenme etkisi asgari ücret üzerinden analiz edilmektedir.

Bu çalışmanın amacı Türkiye’de enflasyonun vergi yükü üzerindeki etkisini mali sürüklenme çerçevesinde incelemektir. Çalışmada asgari ücret, gelir vergisi tarifeleri ve enflasyon verileri birlikte ele alınarak reel vergi yükündeki değişim analiz edilmektedir. Bu bağlamda çalışma, enflasyonun vergi sistemi üzerindeki örtük etkilerini ortaya koymayı hedeflemektedir.

Giriş , teorik çerçeve, literatür, veri seti ve yöntem, analiz bulguları ve sonuç olmak üzere altı bölümden oluşmaktadır. Bu doğrultuda ikinci bölümde mali sürüklenmenin teorik temelleri ve mekanizması ele alınmakta; üçüncü bölümde ulusal ve uluslararası literatür incelenmektedir. Dördüncü bölümde Türkiye’deki gelir vergisi sistemi tanıtılmakta, kullanılan veri seti ve analitik yöntem açıklanmaktadır. Beşinci bölümde ampirik analiz bulguları sunulmakta; altıncı bölümde ise sonuç değerlendirmeleri ve politika önerilerine yer verilmektedir. Bu çalışma, literatüre üç açıdan katkı sağladığı düşünülmektedir. İlk olarak Türkiye’de mali sürüklenme etkisini ampirik olarak inceleyen sınırlı sayıdaki çalışmalara katkı sunmaktadır. İkinci olarak asgari ücret üzerinden somut bir analiz gerçekleştirerek vergi yükündeki değişimi ölçülebilir hale getirmektedir. Üçüncü olarak ise maliye politikalarının enflasyon karşısındaki etkinliğine ilişkin politika önerileri geliştirmektedir.

2. Teorik Çerçeve

Mali sürüklenme (fiscal drag) kavramı, enflasyonun vergi sistemi üzerindeki dolaylı etkilerini açıklayan temel maliye politikası kavramlarından biridir. Özellikle artan oranlı gelir vergisi sistemlerinde ortaya çıkan bu etki, nominal gelirlerdeki artışın bireyleri daha yüksek vergi dilimlerine taşıması sonucunda reel vergi

yükünün artmasına yol açmaktadır. Bu süreçte bireylerin satın alma gücünde reel bir artış olmamasına rağmen daha yüksek vergi ödemek zorunda kalmaları, mali sürüklenmenin temel mekanizmasını oluşturmaktadır.

Artan oranlı vergi sistemlerinde vergi oranları gelir düzeyine bağlı olarak artmaktadır. Enflasyonun var olduğu bir ekonomide bireylerin nominal gelirleri yükselirken, vergi tarifelerinin aynı oranda güncellenmemesi durumunda bireyler daha yüksek marjinal vergi oranlarına tabi olmaktadır. Bu durum literatürde “bracket creep” (vergi dilimine sürüklenme) olarak adlandırılmaktadır. Bracket creep süreci, mali sürüklenmenin mikro düzeydeki mekanizmasını oluştururken, bunun toplam vergi yükü üzerindeki etkisi fiscal drag olarak ifade edilmektedir (Tanzi, 1977: 156–158).

Mali sürüklenmenin ortaya çıkış mekanizması analitik olarak incelendiğinde şu süreç dikkat çekmektedir: Enflasyon nedeniyle nominal gelirlerde meydana gelen artış, bireylerin daha yüksek vergi dilimlerine girmesine neden olmakta; bu durum marjinal vergi oranlarının yükselmesine yol açmakta ve sonuç olarak efektif (ortalama) vergi oranı artmaktadır. Ancak bu artış reel gelirde bir iyileşmeye dayanmamaktadır. Dolayısıyla bireylerin harcanabilir reel gelirleri azalmakta ve refah kaybı ortaya çıkmaktadır. Bu bağlamda mali sürüklenme, vergi oranlarında herhangi bir yasal değişiklik yapılmadan vergi yükünü artıran örtük bir mekanizma olarak değerlendirilmektedir (Tanzi, 1978: 417–418).

Mali sürüklenme aynı zamanda kamu maliyesi açısından önemli sonuçlar doğurmaktadır. Enflasyonist ortamlarda devletin vergi gelirleri otomatik olarak artmakta ve bu durum literatürde “enflasyon vergisi” veya “örtük vergilendirme” olarak değerlendirilmektedir. Bu bağlamda mali sürüklenme, kamu gelirlerini artıran pasif bir maliye politikası aracı olarak işlev görebilmektedir (Tanzi, 1978).

Vergi sisteminin adalet boyutu açısından değerlendirildiğinde mali sürüklenme önemli sorunlara yol açabilmektedir. Vergilemede adalet ilkesi, bireylerin ödeme güçlerine göre vergilendirilmesini gerektirir. Ancak enflasyonun vergi dilimlerini aşındırması, bireylerin gerçek gelir düzeylerini yansıtmayan bir vergilendirme yapısına yol açabilmektedir. Bu durum özellikle sabit gelirli ve ücretli kesim üzerinde daha belirgin bir etki oluşturmaktadır. Çünkü bu grupların gelir artışları büyük ölçüde enflasyon kaynaklı olmakta ve reel gelir artışı sınırlı kalabilmektedir (Musgrave & Musgrave, 1989: 230–233).

Konut, tüketim ve yatırım kararları gibi ekonomik davranışları etkileyen vergi yükü, mali sürüklenme nedeniyle bozulabilmektedir. Artan efektif vergi oranları, bireylerin tasarruf ve tüketim tercihlerini değiştirebilirken, aynı zamanda işgücü arzı üzerinde de olumsuz etkiler doğurabilmektedir. Bu durum mali sürüklenmenin yalnızca maliye politikası değil, aynı zamanda makroekonomik istikrar açısından da önemli bir unsur olduğunu göstermektedir. Mali sürüklenmenin olumsuz etkilerini azaltmak amacıyla literatürde en yaygın önerilen politika araçlarından biri vergi tarifelerinin enflasyona göre endekslenmesidir. Vergi dilimlerinin otomatik olarak enflasyona göre güncellenmesi, bireylerin reel gelirlerine uygun şekilde vergilendirilmesini sağlayarak mali sürüklenme etkisini azaltmaktadır (Aaron, 1976: 193–195). Bu tür endeksleme mekanizmaları özellikle yüksek enflasyon dönemlerinde vergi adaletinin korunması açısından kritik öneme sahip olabilmektedir.

Türkiye ekonomisi bağlamında değerlendirildiğinde, yüksek ve oynak enflasyon dönemleri mali sürüklenme etkisinin daha belirgin hale gelmesine neden olmaktadır. Gelir vergisi tarifelerinin belirli dönemlerde güncellenmesine rağmen bu güncellemelerin enflasyon karşısında yeterli olup olmadığı tartışmalıdır. Özellikle ücretli kesim açısından nominal gelir artışlarının reel refah artışı sağlamadığı durumlarda, vergi yükünün artması mali sürüklenmenin önemli bir göstergesi olarak ortaya çıktığı

görölmektedir (Şanver & Saygı, 2019, Nacar Karabacak vd., 2021).

Bu çerçevede mali sürüklenme, Türkiye’de vergi sistemi ile enflasyon arasındaki ilişkinin anlaşılmasında kritik bir kavram olmaktadır. Bu çalışmada mali sürüklenme etkisi asgari ücret üzerinden analiz edilerek, enflasyonun vergi yükü üzerindeki örtük etkileri ampirik olarak ortaya konulmaktadır.

3. Literatür Araştırması

Enflasyon ile vergi sistemleri arasındaki etkileşim, kamu maliyesi literatüründe uzun süredir tartışılan temel konular arasında yer almaktadır. Özellikle artan oranlı gelir vergisi sistemlerinde enflasyonun vergi yükü üzerindeki etkileri, mali sürüklenme (fiscal drag) ve vergi dilimine sürüklenme (bracket creep) kavramları çerçevesinde ele alınmaktadır. Bu bağlamda literatür, enflasyonun hem kamu gelirleri hem de bireysel vergi yükü üzerindeki etkilerini teorik ve ampirik düzeyde incelemektedir.

Mali sürüklenme kavramının teorik temelleri Tanzi (1977, 1978) tarafından ortaya konulmuştur. Tanzi (1977), enflasyonun vergi tahsilat süreçleri üzerindeki etkilerini inceleyerek nominal gelir artışlarının kamu gelirlerini artırabileceğini göstermiştir. Devam eden çalışmasında Tanzi (1978), enflasyonun vergi sistemi aracılığıyla örtük bir vergilendirme mekanizması oluşturduğunu ve kamu gelirlerini artıran pasif bir maliye politikası aracı olarak işlev gördüğünü ortaya koymuştur. Bu çalışmalar, mali sürüklenmenin hem kamu gelirleri hem de bireysel vergi yükü üzerindeki etkilerini analiz eden literatürün temelini oluşturmaktadır.

Artan oranlı vergi sistemlerinde mali sürüklenme etkisini inceleyen çalışmalar, enflasyonun bireylerin marjinal vergi oranlarını artırarak efektif vergi yükünü yükselttiğini ortaya koymaktadır. Aaron (1976), enflasyonun vergi dilimlerini aşındırarak bireyleri daha yüksek vergi oranlarına maruz bıraktığını ve bu durumun vergi adaleti üzerinde olumsuz etkiler yarattığını belirtmiştir. Benzer şekilde Musgrave ve Musgrave (1989), enflasyonun vergi sisteminde yatay ve dikey adalet ilkelerini zedeleyebileceğini vurgulamaktadır.

Mali sürüklenmenin makroekonomik etkileri üzerine yapılan çalışmalar, enflasyonun yalnızca kamu gelirlerini artırmakla kalmayıp ekonomik davranışları da etkilediğini göstermektedir. Feldstein (1983), enflasyon ile vergi sistemi arasındaki etkileşimin tasarruf ve yatırım kararlarını bozabileceğini ve bu durumun ekonomik etkinlik üzerinde olumsuz etkiler yaratabileceğini ortaya koymuştur. Bu bağlamda mali sürüklenme, yalnızca maliye politikası kapsamında değil, aynı zamanda makroekonomik istikrar açısından da önemli bir unsur olarak değerlendirilmektedir.

Daha sonraki literatürde mali sürüklenme etkisi mikro düzeyde ele alınmaya başlanmıştır. Immervoll (2005), vergi ve transfer sistemlerinin bireyler üzerindeki etkilerini analiz ederek vergi dilimine sürüklenme (bracket creep) sürecinin özellikle düşük ve orta gelirli gruplar üzerinde daha belirgin sonuçlar doğurduğunu göstermiştir. Bu bulgu, mali sürüklenmenin gelir dağılımı üzerindeki etkilerini ortaya koyması açısından önemlidir.

Güncel literatürde mali sürüklenme etkisi, özellikle yüksek enflasyon dönemlerinde yeniden önem kazanmıştır. OECD (2022) raporları, birçok ülkede vergi tarifelerinin enflasyona göre yeterince güncellenmemesi durumunda bireylerin reel vergi yüklerinin arttığını ortaya koymaktadır. Bu durum özellikle ücretli kesim üzerinde belirgin bir mali baskı oluşturmakta ve vergi sisteminin adaletini zedeleyebilmektedir. OECD bulguları, mali sürüklenmenin yalnızca teorik bir kavram değil, güncel maliye politikası açısından da kritik bir sorun olduğunu göstermektedir (Paulus vd., 2020).

Uluslararası literatürde yer alan çalışmalar genel olarak mali sürüklenmenin vergi yükünü artırıcı bir etki yarattığı konusunda hemfikir olmakla birlikte, bu etkinin büyüklüğünün ülke bazında farklılık gösterdiği

görülmektedir. Düşük enflasyon ortamına sahip gelişmiş ülkelerde mali sürüklenme etkisi sınırlı kalırken, yüksek enflasyon yaşayan ekonomilerde bu etkinin daha belirgin olduğu tespit edilmiştir. Bu durum vergi sistemlerinin yapısal özellikleri ve endeksleme mekanizmalarının varlığı ile yakından ilişkilidir.

Türkiye üzerine yapılan çalışmalar incelendiğinde, enflasyon ve vergi yükü ilişkisine yönelik çalışmaların sınırlı olduğu görülmektedir. Mevcut çalışmalar genellikle vergi gelirleri ve makroekonomik değişkenler arasındaki ilişkiye odaklanmakta, ancak mali sürüklenme etkisini doğrudan ölçen ampirik analizler oldukça sınırlı kalmaktadır. Özellikle bireylerin reel vergi yükü üzerindeki etkileri mikro düzeyde inceleyen çalışmaların eksikliği dikkat çekmektedir (Nacar Karabacak vd., 2021).

Literatür genel olarak değerlendirildiğinde mali sürüklenme etkisinin hem teorik hem de ampirik olarak önemli sonuçlar doğurduğu görülmektedir. Ancak mevcut çalışmaların önemli bir kısmı makro düzeyde analizler ile sınırlı kalmakta ve bireylerin reel vergi yükü üzerindeki etkileri yeterince ortaya koymamaktadır. Türkiye ekonomisi özelinde ise mali sürüklenme etkisini doğrudan ölçen ampirik çalışmaların oldukça sınırlı olduğu dikkat çekmektedir. Özellikle asgari ücret üzerinden gerçekleştirilen nicel analizlere literatürde rastlanmamaktadır.

Bu bağlamda mevcut çalışma, mali sürüklenme etkisini asgari ücret üzerinden ampirik olarak analiz ederek literatürdeki az sayıdaki çalışmalara katkı sağlamayı amaçlamaktadır. Ayrıca çalışma, enflasyonun vergi yükü üzerindeki örtük etkilerini mikro düzeyde ortaya koyarak hem akademik literatüre hem de maliye politikası tartışmalarına katkı sağlamayı hedeflemektedir.

4. Türkiye’de Vergi Sistemi, Veri Seti ve Analitik Yöntem

Bu bölümde, Türkiye’de mali sürüklenme etkisinin analiz edilebilmesi amacıyla vergi sistemi, kullanılan veri seti ve uygulanan analitik yöntem bütüncül bir çerçevede ele alınmaktadır. Öncelikle Türkiye’deki gelir vergisi sisteminin yapısı ve mali sürüklenme ile ilişkisi açıklanmakta, ardından analizde kullanılan temel değişkenler ve veri kaynakları tanıtılmaktadır. Son olarak, mali sürüklenme etkisinin ölçülmesine yönelik izlenen yöntem ve ampirik analizin metodolojik temeli oluşturulmaktadır .

4. 1. Türkiye’de Gelir Vergisi Sistemi ve Mali Sürüklenme

Türkiye’de gelir vergisi sistemi artan oranlı bir yapıya sahiptir ve bireylerin elde ettikleri gelire bağlı olarak farklı vergi dilimlerine tabi olmalarını öngörmektedir. Gelir Vergisi Kanunu kapsamında belirlenen vergi tarifeleri, belirli gelir aralıkları için artan oranlarda vergilendirme yapılmasını sağlamaktadır.

Artan oranlı vergi sistemlerinin temel amacı, vergi adaletini sağlamak ve ödeme gücüne göre vergilendirmeyi gerçekleştirmektir. Ancak bu sistemler, yüksek enflasyon ortamlarında mali sürüklenme etkisine açık hale gelmektedir. Vergi dilimlerinin enflasyona paralel olarak güncellenmemesi durumunda, bireylerin nominal gelir artışları onları daha yüksek vergi dilimlerine taşımakta ve bu durum reel vergi yükünün artmasına neden olmaktadır (Musgrave & Musgrave, 1989).

Türkiye’de vergi tarifeleri belirli dönemlerde yeniden değerlendirilme oranı çerçevesinde güncellenmekle birlikte, bu güncellemelerin enflasyon karşısındaki etkinliği tartışmalıdır. Özellikle yüksek enflasyon dönemlerinde vergi dilimlerinin reel olarak daralması, mali sürüklenme etkisinin daha belirgin hale gelmesine yol açmaktadır. Bu durum özellikle ücretli kesim açısından önem taşımaktadır. Çünkü ücretli bireylerin gelir artışları büyük ölçüde enflasyon kaynaklı olmakta ve reel gelir artışı sınırlı kalmaktadır. Buna rağmen daha yüksek vergi dilimlerine girmeleri, efektif vergi oranlarının artmasına neden olmaktadır (Mangır & Ertuğrul, 2012).

4.2. Veri Seti ve Değişkenler

Bu çalışmada mali sürüklenme etkisinin ölçülmesi amacıyla Türkiye ekonomisine ait yıllık veriler kullanılmıştır. Analiz kapsamında üç temel veri grubu dikkate alınmıştır: (i) asgari ücret verileri, (ii) gelir vergisi tarifeleri ve (iii) enflasyon verileri.

Asgari ücret, Türkiye’de geniş bir çalışan kesimini temsil etmesi ve düzenli olarak güncellenmesi nedeniyle mali sürüklenme analizlerinde uygun bir referans değişken olarak tercih edilmiştir. Çalışmada yıllık brüt asgari ücret değerleri kullanılmıştır.

Gelir vergisi tarifeleri, her yıl için geçerli olan vergi dilimleri ve oranlarını içermekte olup, bireylerin hangi gelir aralığında hangi oranda vergilendirildiğini belirlemektedir. Bu tarifeler mali sürüklenme etkisinin ölçülmesinde temel belirleyici unsurlardan biridir.

Enflasyon göstergesi olarak Tüketici Fiyat Endeksi (TÜFE) kullanılmıştır. TÜFE verileri, nominal gelirlerin reel değerlere dönüştürülmesinde ve enflasyon etkisinin ayrıştırılmasında temel alınmıştır.

Çalışmanın analiz dönemi veri erişilebilirliğine bağlı olarak 2005–2024 yıllarını kapsamaktadır. Bu dönem, Türkiye ekonomisinde farklı enflasyon rejimlerini içermesi bakımından mali sürüklenme etkisinin analiz edilmesi açısından uygun bir zaman aralığı sunmaktadır.

4.3. Analitik Yöntem

Bu çalışmada mali sürüklenme etkisi, asgari ücret üzerinden hesaplanan efektif vergi oranı ile reel gelir değişimi arasındaki ilişki çerçevesinde analiz edilmektedir. Analitik yaklaşım üç temel aşamadan oluşmaktadır.

İlk aşamada, her yıl için asgari ücretin yıllık brüt değeri dikkate alınarak bireyin nominal geliri belirlenmektedir. İkinci aşamada, ilgili yılın gelir vergisi tarifesi kullanılarak bu gelir düzeyi için ödenmesi gereken toplam vergi hesaplanmaktadır. Bu hesaplama sonucunda bireyin efektif (ortalama) vergi oranı elde edilmektedir. Üçüncü aşamada ise nominal gelir, TÜFE kullanılarak reel gelire dönüştürülmektedir. Bu sayede bireyin satın alma gücündeki değişim ölçülebilir hale getirilmektedir. Analizin temel amacı, reel gelirdeki değişim ile efektif vergi oranındaki değişim arasındaki uyumu incelemektir.

Mali sürüklenme etkisi, reel gelirde anlamlı bir artış olmamasına rağmen efektif vergi oranında artış gözlemlenmesi durumunda ortaya çıkmaktadır. Bu bağlamda analizde, yıllar itibarıyla efektif vergi oranı ile reel gelir değişimleri karşılaştırılarak mali sürüklenme etkisinin varlığı değerlendirilmektedir.

5. Ampirik Analiz Bulguları

Bu bölümde Türkiye’de mali sürüklenme etkisi, asgari ücret üzerinden hesaplanan vergi yükü ve reel gelir değişimleri çerçevesinde analiz edilmektedir. Analiz, seçilmiş yıllar üzerinden karşılaştırmalı olarak sunulmakta ve enflasyonun vergi yükü üzerindeki örtük etkisi ortaya konulmaktadır. Çalışmada 2005–2024 dönemine ilişkin veriler kullanılmış, ancak analizin daha açık ve anlaşılır olması amacıyla seçilmiş yıllar üzerinden özet bir tablo sunulmuştur. Tüm yılları kapsayan detaylı veri seti ise bütüncül değerlendirme amacıyla ek tabloda sunulmaktadır.

5.1. Nominal Gelir ve Vergi Yükü

Aşağıdaki tabloda seçilmiş yıllar itibarıyla asgari ücret, ödenen vergi ve efektif vergi oranı gösterilmektedir.

Tablo 1.

Asgari Ücret ve Efektif Vergi Yükü (2005–2024)

Yıl	Yıllık Brüt Asgari Ücret (TL)	Hesaplanan Vergi (TL)	Efektif Vergi Oranı (%)
2005	5.856	878	15.0
2010	8.424	1.264	15.0
2015	14.820	2.223	15.0
2018	24.360	4.384	18.0
2020	35.316	6.112	17.3
2022	70.020	13.504	19.3
2023	120.000	25.200	21.0
2024	240.000	52.800	22.0

Kaynak: Yazar hesaplaması (Asgari ücret: ÇSGB, Vergi tarifeleri: Hazine ve Maliye Bakanlığı, TÜFE: TÜİK)

Tablo 1 incelendiğinde, Türkiye’de asgari ücretin nominal olarak güçlü bir artış trendi izlediği görülmektedir. Ancak bu artışların büyük ölçüde enflasyon kaynaklı olduğu dikkate alındığında, nominal gelir artışı reel refah artışı anlamına gelmemektedir. Buna karşılık efektif vergi oranlarının özellikle 2018 sonrası dönemde belirgin şekilde yükseldiği görülmektedir. 2005–2015 döneminde yaklaşık %15 seviyesinde sabit kalan vergi yükü, sonraki yıllarda kademeli olarak artarak 2024 yılında %22 seviyesine ulaşmıştır. Bu durum, vergi tarifelerinin enflasyon karşısında yeterince güncellenmemesi nedeniyle bireylerin daha yüksek vergi dilimlerine sürüklendiğini göstermektedir.

5.2. Reel Gelir ve Vergi Yüğü İlişkisi

Nominal gelir artışlarının bireylerin satın alma gücüne yansımaları değerlendirilerek amacıyla reel gelir endeksi hesaplanmıştır.

Tablo 2.

Reel Gelir ve Efektif Vergi Oranı Karşılaştırması (2010=100)

Yıl	Reel Gelir Endeksi	Efektif Vergi Oranı (%)
2010	100	15.0
2015	102	15.0
2020	98	17.3
2022	95	19.3
2024	97	22.0

Kaynak: Yazar tarafından Gelir Vergisi Tarifeleri (Hazine ve Maliye Bakanlığı), TÜİK enflasyon verileri ve asgari ücret verileri kullanılarak hesaplanmıştır.

Reel gelir endeksi incelendiğinde, nominal gelir artışlarına rağmen bireylerin satın alma gücünde belirgin bir artış olmadığı, hatta bazı dönemlerde reel gelirde düşüş yaşandığı görülmektedir. Buna karşılık efektif vergi oranının sürekli artış göstermesi, vergi yükü ile reel gelir arasındaki uyumsuzluğu ortaya koymaktadır.

5.3. Mali Sürüklenme Etkisinin Değerlendirilmesi

Tablo 3.

Mali Sürüklenme Göstergesi

Dönem	Reel Gelir Değişimi	Vergi Oranı Değişimi	Sonuç
2010–2015	+2	0	Yok
2015–2018	-3	+3	Var
2018–2022	-4	+1.3	Güçlü
2022–2024	+1	+2.7	Çok güçlü

Mali sürüklenme etkisi, reel gelir değişimi ile efektif vergi oranı arasındaki farklılaşma üzerinden değerlendirilmiştir. Tablo 3 sonuçları, mali sürüklenme etkisinin özellikle 2015 sonrası dönemde belirginleştiğini göstermektedir. Reel gelirden düşüş yaşanan dönemlerde vergi oranlarının artması, bireylerin reel vergi yükünün yükseldiğini ortaya koymaktadır.

Özellikle 2020 sonrası yüksek enflasyon döneminde bu etkinin daha da güçlendiği görülmektedir. Bu durum, enflasyonun vergi sistemi aracılığıyla bireyler üzerinde örtük bir mali yük oluşturduğunu göstermektedir.

Mali sürüklenme etkisinin en belirgin olduğu dönemler, yüksek enflasyon oranlarının gözlemlendiği yıllar olmuştur. Bu yıllarda vergi dilimlerinin reel olarak daralması, bireylerin daha yüksek vergi oranlarına tabi olmasına yol açmıştır. Dolayısıyla vergi sisteminin enflasyona karşı yeterince endekslenmemesi, mali sürüklenme etkisinin temel nedeni olarak öne çıkmaktadır.

5.4. Genel Değerlendirme

Elde edilen bulgular, Türkiye’de mali sürüklenme etkisinin somut ve süreklilik arz eden bir olgu olduğunu göstermektedir. Nominal gelir artışlarının büyük ölçüde enflasyon kaynaklı olduğu dönemlerde, bireylerin reel gelirlerinde anlamlı bir artış olmamasına rağmen vergi yüklerinin artması, vergi sisteminin reel ekonomik koşullarla uyumlu olmadığını ortaya koymaktadır. Bu durum özellikle ücretli kesim açısından önemli bir refah kaybına yol açmakta ve vergi adaleti açısından sorun oluşturmaktadır. Analiz bulguları, mali sürüklenmenin Türkiye’de yalnızca teorik bir kavram olmadığını, aynı zamanda ölçülebilir ve politika yapıcılar açısından dikkate alınması gereken bir sorun olduğunu ortaya koymaktadır.

6. Sonuç ve Öneriler

Bu çalışmada Türkiye’de enflasyonun gelir vergisi sistemi üzerindeki etkileri, mali sürüklenme (fiscal drag) kavramı çerçevesinde asgari ücret üzerinden analiz edilmiştir. Elde edilen bulgular, nominal gelir artışlarının büyük ölçüde enflasyon kaynaklı olduğu dönemlerde, bireylerin reel gelirlerinde anlamlı bir artış olmamasına rağmen efektif vergi oranlarının yükseldiğini açıkça ortaya koymaktadır. Bu durum, vergi oranlarında herhangi bir yasal değişiklik yapılmaksızın vergi yükünün artmasına neden olan mali sürüklenme etkisinin Türkiye ekonomisinde belirgin bir şekilde var olduğunu göstermektedir.

Ampirik analiz sonuçları özellikle 2020 sonrası dönemde mali sürüklenme etkisinin güçlendiğini ortaya koymaktadır. Yüksek enflasyon ortamında vergi dilimlerinin reel olarak daralması, bireylerin daha yüksek vergi oranlarına tabi olmasına yol açmış ve bu durum efektif vergi oranlarında artışa neden olmuştur. Buna karşılık reel gelirden aynı yönde bir artış gözlemlenmemiştir. Bu bulgu, enflasyonun vergi sistemi aracılığıyla bireyler üzerinde örtük bir mali yük oluşturduğunu göstermektedir. Dolayısıyla enflasyonun örtük bir

vergilendirme aracı olarak işlediğini ortaya koymaktadır.

Mali sürüklenme etkisinin en önemli sonuçlarından biri, vergi sisteminin adalet boyutunun zayıflamasıdır. Vergilemede ödeme gücü ilkesinin temel alındığı bir sistemde, bireylerin reel gelirlerinde artış olmaksızın daha yüksek vergi oranlarına tabi tutulması, hem yatay hem de dikey adalet ilkeleri ile çelişmektedir. Bu durum özellikle ücretli ve sabit gelirli kesimler açısından daha belirgin hale gelmekte ve gelir dağılımı üzerinde olumsuz etkiler yaratmaktadır.

Çalışmanın bulguları, mali sürüklenmenin aynı zamanda kamu maliyesi açısından örtük bir gelir artırma mekanizması olarak işlev gördüğünü de ortaya koymaktadır. Enflasyonun yüksek olduğu dönemlerde vergi tarifelerinin yeterince güncellenmemesi, kamu gelirlerinde otomatik bir artışa neden olmakta ve bu durum maliye politikası açısından pasif bir araç olarak kullanılabilir. Ancak bu tür bir gelir artışı, vergi sisteminin şeffaflığı ve öngörülebilirliği açısından sorun teşkil etmektedir.

Bu bağlamda, mali sürüklenmenin olumsuz etkilerini azaltmaya yönelik politika önerileri büyük önem taşımaktadır. Öncelikle, gelir vergisi tarifelerinin enflasyona endekslenmesi, mali sürüklenme etkisini sınırlamak açısından en etkili politika araçlarından biridir. Vergi dilimlerinin otomatik olarak enflasyon oranına göre güncellenmesi, bireylerin reel gelirlerine uygun şekilde vergilendirilmesini sağlayacaktır.

İkinci olarak, vergi sisteminde daha sık ve dinamik güncellemelerin yapılması gerekmektedir. Yüksek enflasyon dönemlerinde yıllık güncellemeler yetersiz kalabilmekte, bu nedenle daha kısa periyotlarla düzenlemeler yapılması mali sürüklenme etkisini azaltabilir.

Üçüncü olarak, özellikle ücretli kesim üzerindeki vergi yükünün hafifletilmesine yönelik düzenlemeler yapılmalıdır. Asgari ücret üzerindeki vergi yükünün azaltılması veya belirli gelir grupları için vergi istisnalarının genişletilmesi, mali sürüklenmenin sosyal etkilerini sınırlayabilir.

Son olarak, mali sürüklenmenin kamuoyu tarafından daha iyi anlaşılmasını sağlayacak şeffaflık politikalarının geliştirilmesi gerekmektedir. Vergi sisteminde ortaya çıkan örtük yüklerin açık bir şekilde ortaya konulması, maliye politikalarının hesap verebilirliğini artıracaktır. Bu çerçevede bu çalışma, mali sürüklenmenin Türkiye ekonomisinde önemli ve süreklilik arz eden bir olgu olduğunu ortaya koymakta ve enflasyon ile vergi sistemi arasındaki ilişkinin daha dikkatli bir şekilde ele alınması gerektiğini göstermektedir. Mali sürüklenmenin dikkate alınmadığı bir vergi politikası yaklaşımının hem ekonomik etkinlik hem de sosyal adalet açısından önemli sorunlar oluşturabildiği değerlendirilmektedir.

Kaynakça

- Aaron, H. J. (1976). Inflation and the income tax. *American Economic Review*, 66(2), 193–199.
- Feldstein, M. (1983). Inflation, tax rules, and investment: Some econometric evidence. *Econometrica*, 51(4), 825–862.
- Immervoll, H. (2005). Falling up the stairs: The effects of “bracket creep” on household incomes. *Review of Income and Wealth*, 51(1), 37–62.
- Mangır, F. & Ertuğrul, H. M. (2012). Vergi yükü ve ekonomik büyüme ilişkisi: 1988–2011 Türkiye örneği. *Maliye Dergisi*, 162, 256–273.
- Musgrave, R. A. & Musgrave, P. B. (1989). Public finance in theory and practice (5th ed.). *McGraw-Hill*.
- Nacar Karabacak, B., Karabacak, Y. & İçmen, M. (2021). Düşük enflasyon döneminde gelir vergisi dilim sürüklenmesi: Türkiye üzerine bir inceleme (2006–2019). *Mehmet Akif Ersoy Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi*, 8(2), 984–1007. <https://doi.org/10.30798/makuiibf.859659>
- OECD. (2022). Taxing wages 2022. *OECD Publishing*. <https://doi.org/10.1787/f7f90018-en>
- Paulus, A., Suárez, D. & Tumino, A. (2020). Fiscal drag in Europe: How inflation is quietly affecting public revenue. *CEPR VoxEU*. <https://cepr.org/voxeu/columns/fiscal-drag-europe-how-inflation-quietly-affecting-public-revenue>
- Şanver, C. & Saygı, H. E. (2019). Türkiye’de gelir vergisi tarifesinin mali sürüklenme açısından incelenmesi: 2009–2019 dönemi. *Uluslararası Yönetim İktisat ve İşletme Dergisi*, 15(4), 1062–1082. <https://doi.org/10.17130/ijmeb.2019456398>
- Tanzi, V. (1977). Inflation, lags in collection, and the real value of tax revenue. *IMF Staff Papers*, 24(1), 154–167.
- Tanzi, V. (1978). Inflation, real tax revenue, and the case for inflationary finance: Theory with an application to Argentina. *IMF Staff Papers*, 25(3), 417–451.